Glas zaveznikov

Leto II - Št. 316

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, petek 28. junija 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 Telefon št. 93354 in 94423

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

Molotov je iznenada pristal

Dodekanez Grčiji, Briga in Tenda Franciji

AMERIŠKO POSOJILO POLJSKI

Washington, 28. junija

Ameriško zunanje ministrstvo je naznanilo, da so ameriško posojilo 50 milijonov dolarjev Poljski, ki so ga ustavili, ponovno vzeli v pretres, na podlagi zagotovil, ki jih je dobil ameriški poslanik v Varšavi. Ameriško zunanje ministrstvo dodaja, da bodo po zagotovilih Poljske dostavili ameriški vladi besedilo gospodarskih pogodb Poljske z drugimi državami, kakor so obljubili ob odobritvi posojila.

ERITREJCI PROTI ABESINIJI

Kairo, 28. junija

Na tajništvo arabske lige je prispela prošnja voditeljev in uglednih muslimanov iz Eritreje, ki zahtevajo posredovanje pri Združenih narodih in pariški konferenci z namenom, da bi preprečili morebitno priključitev Eritreje k Abesiniji.

CILSKI PREDSEDNIK UMRL

Santiago, 28. junija

Umrl je čilski predsednik Juan Antonio Rios. Izvoljen za predsednika leta 1942, je Rios pripadal skrajnemu krilu radikalne stranke. Rodil se je leta 1888 in je stopil v javno življenje, ko je bil še zelo mlad. Leta 1930 je postal predsednik radikalne stranke in pozneje notranji in pravosodni minister.

Pozneje je postal predsednik čilske ljudske fronte

TIROLCI PROTI ODSTOPU PUSTRIŠKE DOLINE

London, 28. junija

Ameriška obveščevalna služba v Nemčiji poroča, da je tirolski deželni zbor soglasno odobril predlog, s katerim vabijo avstrijsko vlado, naj protestira proti sklepu zunanjih ministrov štirih velesil za izročitev Putriške doline Italiji. V spomenici zahtevajo, naj vlada predloži vprašanje Združenim narodom, da bi opredelitev tega področja določili s plebiscitom.

ITALIJA ODOBRAVA VRNITEV DODEKANEZA

London, 28. junija

Italija je sporočila Grčiji, da v celoti odobrava vrnitev dodekaneških otokov Grčiji. To izjavo je podal grški ministrski predsednik Tsaldaris pred grško zbornico, kateri je poročal o izmenjavi pisem za obnovitev neposrednih odnošajev med italijansko in grško vlado. Tsaldaris je dodal, da je italijanski ministrski predsednik izjavil, da italijanska vlada sodi, da izročitev Dodekaneza Grčiji v vsem odgovarja načelom pravice in da je prispevek k obnovitvi prisrčnih odnošajev med obema državama.

GRŠKE RAZMERE

London, 28. junija

Deset oseb so ubili pri nedavnih spopadih desničarskih in levičarskih ekstremnih elementov v raznih krajih Grčije. Izjava pravi, da so desničarski elementi ubili šest oseb v vasi in da so druge štiri osebe bobili komunisti s strelnim orožjem, ko so plenili v neki vasi.

«PRAVDA» VZPODBUJA SOVJETSKE ZNANSTVENIKE

Moskva, 28. junija

List «Pravda» komentira danes podelitev Stalinove nagrade nekemu sovjetskemu znanstveniku, ki se je specializiral v atomskih preučevanjih in poziva sovjetske znanstvenike, naj «nadaljujejo s svojimi napori, da prekosijo znanstvene uspehe, ki so jih dosegli v tujini.»

SPREJEM V MOSKVI

Moskva, 28. junija

Namestnik zunanjega ministra Sovjetske zveze Lozovski je priredil sprejem v čast delegatom izvršnega odbora svetovne sindikalne zveze, ki so v Moskvi, da sodelujejo na konferenci izvršnega odbora. Med drugimi osebnostmi se je udeležil sprejema tudi predsednik svetovne sindikalne zveze sir Walter Citrine.

TATVINA DRAGULJEV

Hajderabad (Indija), 28. junija

V rezidenci naboba (indijskega velikaša) Bahadurja so ukradli dragulje v vrednosti 127.500 angleških funtov. Med dragulji so bili tudi nekateri 2 stoletji stari. Tatovi so prišli v nabobovo rezidenco kljub čuvarjevi pazljivosti ter so odnesli skrinjico, ki je vsebovala verižice, prstane in dragulje velike vrednosti.

Zmanjšanje bolgarske mornarice Romunske zadeve

O Trstu Molotov še ni izrekel zadnje besede

LONDON, 28. junija — **Sinoči so se zunanji ministri v Parizu ponovno sestali. Odločili so, da izroče Grčiji dodekaneško otočje pod pogojem, da bo demilitarizirano.**

Zunanji ministri so sprejeli tudi francosko stališče o vprašanju francosko-italijanske meje. Določili so največjo mejo razširjenja bolgarske mornarice ter so se v načelu sporazumeli tudi o uporabi zunanjih posojil Romunije, da bi zadovoljili morebitne odškodninske zahteve Romuniji. Nasprotno pa se zunanji ministri niso sporazumeli glede preučitve britanskega predloga o skupni izjavi z ozirom na svobodno podonavsko plovbo.

Zunanji ministri bodo morali med drugim v kratkem ponovno preučiti težko vprašanje ureditve italijanskih severnoafriških kolonij v skladu z načrtom, ki ga je v ta namen izdelal posebni pododbor. Načrt temelji na klavzuli italijanske odpovedi kolonij, nakar bodo zunanji ministri imeli pravico, da za leto dni prelože glede tega vsako dokončno rešitev kolonij. Če bi se štiri velesile ne uspele sporazumeti, predvideva načrt pododbora prenos kolonij v zaupno upravo Združenih narodov. Predvidevajo, da bodo zunanji ministri zvečer ponovno preučili vprašanje italijanskih kolonij, če bodo uspeli pravočasno zaključiti preučevanje pogodb z balkanskimi državami.

Velik del tega sporazuma — o tem je dejal zastopnik Združenih držav James Byrnes, da je potreben trenotek oddiha za zajetje sape — je pripisati nepričakovani Molotovljevi izjavi. Molotov je dejal, da bi bil zdaj pripravljen pristati, da bi Dodekanez vrnili Grčiji.

Dejal je, da je prav tako pripravljen pristati na francoske zahteve po montceniški visoki planoti in področju Tende in Brige ter zahteval zagotovila, ki bi zadržala za Italijo souporabo hidroelektrične ga potenciala področja Tende in Brige. Ta centrala je predstavljala za Italijo glavni argument za obdržanje suverenosti nad tem področjem. Ostali ministri so na to pristali.

Ministri so vzeli tokrat v pretres, ne da bi dosegli kak sporazum, 4 glavne točke z Romunijo in to:

1) prosto plovbo po Donavi;
2) vrnitev zavezniške lastnine v Romuniji;
3) glavno gospodarsko klavzulo ki se nanaša na civilno letalstvo v Romuniji in
4) klavzule o predvojnih večstranskih sporazumih za letalstvo in trgovsko mornarico.

Niso premagali mrtve točke o vprašanju Trsta po odklonitvi Molotovljevega predloga za skupno jugoslovansko-italijansko suvernost nad tem mestom. Vsekakor pa vlada v konferenčnih krogih nepričakovan optimizem.

Senator Vandenberg, ameriški delegat, je pri izhodu iz luxemburške palače smehljajoč se izjavil: «Imam skoro občutek, da bi mogel pričeti s pripravljanjem kovčegov.»

S svoje strani je senator Tom Connaly, član ameriške delegacije, izjavil tisku: «Bližamo se izboljšanju. Uredili smo kopico vprašanj.»

Štirje ministri se bodo ponovno sestali danes ob 16. uri.

Povečan optimizem

Po pisanju dopisnika agencije «Reuter» je označje manj pesimistično kot predsinočnjim, ko niso dosegli sporazum o tržaškem vprašanju. Splošni vtis je, da zadnja beseda Moskve o tržaškem vprašanju in o vprašanju italijansko-jugoslovanske meje ni tista, ki jo je včeraj Molotov imenoval za svojo skrajno koncesijo, to je, predlog o mešani italijansko-jugoslovanski suverenosti, ki bi jo izvrševala dva guvernerja po eden za vsako državo.

Po drugi strani, čeprav je Molotov označil svoje predloge za koncesije, ostane vedno dejstvo — pripominja dopisnik «Reuterja» — da se prva izmed teh sovjetskih koncesij v bistvu omejuje na potrditev prvotne jugoslovanske zahteve po avtonomnem Trstu v sklopu jugoslovanske federacije. Medtem ko drugi sovjetski predlog o dvojni suverenosti v Trstu ni koncesija, ki bi jo lahko primerjali s tisto, ki sta jo dali Velika Britanija in Združene države, ko sta sprejeli mejno črto francoskih strokovnjakov. Bevin in Byrnes sta včeraj opomnila glede tega, da predvideva sporazum, ki so ga lansko jesen svobodno sklenili na londonski konferenci, rešitev italijansko-jugoslovanskega spora na etničnem temelju. Zdaj predstavlja francoska črta skrajno mejo možnih koncesij z ozirom na to.

Posebni dopisnik «BBC» iz Pariza poroča, da je bil Bevin glede te točke brezpogojno odločen ter je izjavil, da mu je nemogoče stopiti še korak nazaj. «Ne morem popustiti, je izjavil britanski zunanji minister, glede tega, kar je pravično.»

Proti koncu včerajšnjega večernega zasedanja je Byrnes ponovno poudaril, da je boljše prepustiti konferenci 21 narodov nalogo, da rešijo vprašanje Julijske krajine, toda sovjetski zunanji minister je oporekal, češ da leži odgovornost sporazuma na predstavnikih štirih velesil in da bi bilo zelo neprijetno, če ne bi predstavniki štirih velesil na mirovni konferenci ponovno bili soglasni. Posebni dopisnik «BBC» predvsem pojasnjuje, da včerajšnje večerno razgovarjanje ni imelo in nima nobenega dokončnega značaja. Niso zaprli vseh vrat in sam Molotov je zaključil z vprasanjem: «Zdaj, ko ste zavrnili moj predlog, kaj naj naredimo?», in to je zares vprašanje, ki si ga vsi zastavljajo.

VČERAJŠNJI SKLEPI

«Reuter» poroča, da je videti, da bodo 4 zunanji ministri na današnjem zasedanju hitro napredovali po plodonosnem sinočnjem zasedanju, na katerem so uredili več manjših, toda perečih vprašanj.

Ministri so sklenili:

1) vrniti dodekaneške otoke Grčiji in jih demilitarizirati;

2) sprejeti francosko zahtevo o popravku francosko-italijanske meje, ki zadeva področje Brige in Tende;

3) omejiti bolgarsko mornarico na 7.250 ton in osebje na skupno 3.100 mož;

4) uporabiti romunsko imetje v tujini za plačila zaveznikom v pogledu Romunije.

NEMŠKI VOHUNI

Frankfurt, 28. junija

Pri preučevanju imenikov nemške Wehrmacht, so prišli ameriški izvedenci do presenetljivih odkritij o celotni nemški vohunski mreži po vsem svetu, zlasti pa pri Združenih narodih. Menijo, da bodo osebe, ki so jih do zdaj imeli v političnem in gospodarskem svetu Evrope in Amerike za neoporečne, zapletene v to nečedno zadevo. Zdaj držijo zadevo v strogi tajnosti, ker bodo potrebovali tudi precej časa, da zaključijo pregled te ogromne kartoteke, ki vsebuje matične spiske in osebne listine nad 17 milijonov oseb.

RADESCU NA CIPRU

Ciper, 28. junija

Generala Nikolaja Radesca, bivšega romunskega ministrskega predsednika po sklenitvi premirja s Sovjetsko zvezo, ki je pred kratkim prispel z letalom na Ciper, so izpustili in da je na svobodi v Nicosiji.

KORUPCIJA V ZSSR

Moskva, 28. junija

V Moskvi so mnogo razpravljali o vesti, ki jo je dalo tisku ministrstvo za nadzorstvo države o nekaterih primerih podkupovanja in nedovoljene prisvojitve, ki so jih zagrešili funkcionarji tovarn, rudnikov in drugih podjetij. V šestih primerih, ki jih navaja poročilo ministrstva, gre za ravnatelje, ki so si prilastili denar, ki so jim ga nakazali za izplačilo nagrad najsposobnejšim delavcem. Več primerov so prijavili sodiščem, medtem ko so ostale kaznovali z globo do 9.000 rubljev in strogimi ukori.

Vsemogočna država

Moskovski univerzitetni profesor Judin je avtoriteta na področju sovjetske dialektike. Kadar govori, posluša vsa Sovjetska zveza. Nedavno je govoril o marxovi osnovni teoriji: ko bomo ustvarili brezrazredno družbo, «ne bo več potrebna posebna prisilna organizacija, država... Države ne bomo odpravili; sama bo izginila».

Profesor Judin je poslušalcem ta odstavek takole sodobno razložil: «Če hočemo v bodočnosti odpraviti državo, jo moramo še nadalje utrjevati... Stalin je dokazal, da moramo državo obdržati... Sovjetska zveza bo okrepila vojsko in vse državne organe».

Govoreč o Rdeči vojski je prof. Judin dejal: «V kapitalističnih državah uporabljajo vojsko za domače zatiranje. Njihova vojska ima introvertno funkcijo. V Sovjetski zvezi ta introvertna (t. j. na noter) funkcija že dolgo ni več potrebna, ker so bili sovražniki proletariata likvidirani. Tako ima vojska v Sovjetski zvezi samo ekstrovertno (t. j. na ven) funkcijo».

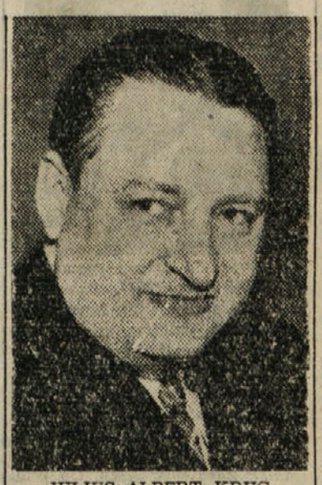

JULIUS ALBERT KRUG

38-letni ameriški notranji minister

AMERIŠKI PRISPEVEK UNRRI

2 MILIJARDI IN 700 MILIJONOV DOLARJEV

London, 28. junija

Newyorška radijska postaja javlja, da je odbor za nakazila pri predstavniški zbornici odobril nakazilo 465 milijonov dolarjev kot končni prispevek Združenih držav ustanovi UNRRA. Radijska postaja dodaja, da znaša skupni znesek ameriškega prispevka ustanovi UNRRA 2 milijarde in 700 milijonov dolarjev.

FRANCOV REZIM ŠE NEKAJ MESECEV

New York, 28. junija

Ministrski predsednik španske republikanske vlade v izgnanstvu José Giral, ki zdaj v New Yorku, je izjavil, da misli, da bo padel Francov režim čez nekaj mesecev. Pripomogla bosta do tega padca predvsem mednarodni pritisk in direktna akcija španskega naroda.

ZAPISKI

UKRAJINSKI VPAD

I.

Poročila iz vzhodne Slovaške — je nedavno poročal praški dopisnik londonskega «Timesa» — ugotavljajo, da obdaja poljsko vas Lupkow obroč gorečih vasi; z meje je moči jasno videti dim. Lupkow sam še ni bil prizadet; trenotno predstavlja ničlo zemljo med poljskimi četami in ukrajinskimi iregularnimi tolpami tako zvane armade «Bendero». Rutenske prebivalce tega področja so pozvali, naj se zberejo v mestu Zagorz, da bi jih prepeljali v Sovjetsko zvezo.

Ker so «Benderovci» (Kot imenujejo te partizane) razrušili prago, bodo morali vaščani potovati peš. Kaj se bo ž njimi zgodilo, ko bodo prišli na sovjetsko mejo, je negotovo, ker bodo po glasovih, ki se širijo v Lupkowu, sovjetski uradniki dovolili vstop v pokrajino samo tistim, ki bodo izjavili, da so prišli prostovoljno. Razumljivo je, da bodo ostale poslali spet nazaj.

«Benderovci», ki jih označujejo kot bele partizane, so začeli obsežne operacije proti koncu marca, in sicer na obširnem področju poljske Galicije med slovaško mejo in Curzonovo črto, «Timesov» dopisnik je ugotovil, da je prišlo v tem področju do popolnega zloma oblasti poljske vlade.

Ko je dopisnik pred časom pri Lupkowem prelazu prekoračil mejo, so ga češkoslovaški uradniki opozorili, da gre na svojo odgovornost in da bo moral napraviti precej poti, preden bo srečal kakinega Poljaka. V vasi Lupkow, dober kilometer od meje, je bila postaja popolnoma razrušena. Obstreljevali so jo dvakrat in posamezni deli so se še vedno kadili. V vasi je ostalo precej ljudi, toda vsi so bili Ukrajinci — neznatno število Poljakov, ki so živeli v vasi, je izginilo. Prebivalci so potrdili, da so škodo povzročili «Benderovci», ki so bili dvakrat v Lupkowu. Kolikor so vedeli povedati, na kilometre daleč ni nikakega Poljaka, dasi se je zdela ta trditev nekoliko dvomljiva, ker se je od časa do časa slišala detonacija težkega topa. Nekateri so povedali, da so «Benderovci» od takrat zasedli mesto Sanok, kakih 48 kilometrov proti severu. Potrdili so tudi vest, ki se je razširila v Pragi, da se «Benderovci» podnevi navadno skrivajo v gozdovih in pridejo na plan šele zvečer.

Ko so se Nemci umikali iz tega področja, so vrgli v zrak železniški predor, ki je tekel pod goratim obmejnim področjem. Na češkoslovaški strani meje je delalo kakih 400 Sovjetov obojega spola, ki so popravljali predor. Na poljski strani so lenarili. «Benderovci» so nedavno napadli to skupino in nekatere delavce pobili. Ker poljske oblasti delavcev niso bile sposobne zaščititi, so sovjetske delavce odpoklicali. Na porušeni postaji v Lupkowu stoji dolga vrsta nepoškodovanih železniških voz, ki so last polovice evropskih držav. Morali pa bodo tam ostati še precej časa, ker so mostovi na obeh strani vasi porušeni. Tudi ostali kraji, ki jih je obiskal dopisnik, kažejo isto sliko. V vas Rabe, ki leži okoli 18 kilometrov od meje, pa so se Poljaki nedavno vrnili in kraj «pomirili» s tem, da so požgali nekaj ukrajinskih hiš. Številne priče iz drugih vasi so pripovedovale o enakem načinu pomiritve tudi drugod.

Zdi se, da se «Benderovci» pri svojih rušilnih podvigih omejujejo na poslopja, ki pripadajo oboroženim silam in na prometne zveze. Vezila puščajo običajno nepoškodovana. Pošta med anarhičnim področjem in ostalo Poljsko še vedno posluje. Pisma in časopisi prihajajo v Lupkow po železnici z drezino. Izvod krakovskega lista «Dziennik Polski», datiranega s 15. aprilom, je prišel v Lupkow 19. aprila. Ti časopisi označujejo «Benderovce» kot fašiste, ki hočejo uničiti komuniste in Žide. Enako jih je označila tudi češkoslovaška vlada v neki proklamaciji, ki jo je izdala kot odgovor na nedavni letak «Benderovcev», ki so ga ilegalno širili na Češkoslovaškem.

V neki drugi vasi je dopisnik naletel na človeka, ki sicer sam ni bil «Benderovec», ki pa je bil značilna dnevna pojava pripadnika tega gibanja. Resno je trdil, da «Benderovci» niso niti fašisti niti antisemiti. So pravi demokrati, katerih edini sovražnik je komunizem. Niti do Poljakov niti do Ukrajincev ne čutijo sovraštva; ker pa ni bilo drugih prič, ki bi jih dopisnik izpraševal, je ostalo pri tem; isto pa potrjuje tudi dogodek, o katerem je dopisnik slišal v Lupkowu, da so namreč «Benderovci» ustavili vlak, zajeli osem sovjetskih častnikov, izmed katerih so štiri ustrelili, ker so njihovo listine kazale, da so člani komunistične stranke. Ostale štiri so izpustili. Poljake, ki so bili tudi v vlaku, so pustili popolnoma na miru. Edini Žid, ki ga je dopisnik izpraševal, ni pokazal v pogledu «Benderovcev» nikake zaskrbljenosti.

(Nad. prih.)

Kardelj odbil Molotovljev predlog

o jugoslovansko-italijanski suverenosti nad Trstom

Zanj je - pravi - izvedel iz jutranjih časnikov

PARIZ, 28. junija — Šef jugoslovanske delegacije v Parizu in jugoslovanski ministrski podpredsednik Edvard Kardelj, je včeraj izrecno odbil predlog, ki ga je predvčerajšnim predložil Molotov na zasedanju zunanjih ministrov štirih velesil o skupni italijansko-jugoslovanski suverenosti nad mestom Trstom.

Kardelj je dejal: «Edina rešitev tržaškega vprašanja, ki bi bila pravična ter sprejemljiva z jugoslovanske strani, je jugoslovanska suvernost nad Trstom. Dodal je, da se je srečal z Molotovom ter mu razložil jugoslovansko stališče in da je zvedel za Molotovljev predlog šele včeraj zjutraj iz časopisja».

Nadaljeval je: «Lahko samo ponovim, da Jugoslavija ne bo podpisala in ne bo pristala na nobeno obliko mirovne pogodbe, ki ne bi zadovoljila njenih pravičnih zahtev». Kardelj se je tudi izjavil nasprotnega zamisli, da bi predložili tržaško vprašanje mirovni konferenci 21 narodov ter dodal, da ne meni, da bi Združeni narodi lahko rešili to vprašanje. Nato je izjavil, če ne bodo tržaškega vprašanja rešili v Parizu, ga Jugoslavija nima namena reševati na zasedanju Združenih narodov meseca septembra.

Jugoslavija bi lahko sprejela edinole rešitev, ki bi odgovarjala tem pogojem:

1) jugoslovanska suverenost nad Trstom;

2) mednarodna obveza z jugoslovanske strani, da dovoli Trstu obliko popolne samovlade na podlagi podelitve federalnega statuta;

3) Jugoslavija bo priznala Trst kot svobodno luko, ki ni podvržena carinskim zakonom;

4) Jugoslavija bo dovolila nekatere popravke meje, ki jo je predlagala.

Kardelj je zaključil: «To je edina rešitev, ki jo Jugoslavija lahko sprejme, čeprav vsebuje težke žrtve in omejitve suverenosti na področju, ki je bilo vedno jugoslovansko».

Varnostni ukrepi pri poizkusu z

atomsko bombo

S KROVA LADJE «APPALACHIAN», 28. junija — **Posebni Reuterjev dopisnik poroča, da so dali uradna zagotovila, da so storili vse varnostne ukrepe, da zaščitijo osebe, ki se bodo udeležile poizkusov z atomsko bombo, pred radioaktivnostjo, ki sledi eksploziji.**

Omenjena izjava je sprožila nove razprave o strahotnih možnostih «oblaka smrti», ki bo plaval neviden nad področjem, kjer bodo opazovalci, ko bo eksplodirala atomska bomba. Dopisnikom so odkrili znanstveno izdelane načrte za zaščito pred največjo nevarnostjo. Izvedenci so opomnili, da normalni človeški čuti ne zaznavajo radioaktivnosti.

Na podlagi treh prejšnjih eksplozij atomskih bomb predvidevajo, da se bo dvignil oblak smrti približno 200 metrov visoko v času od 6 do 10 minut in bo pokril površino, katere polmer bo meril 25 km in katere rob bo segal do nekaj kilometrov pred prvo vrsto opazovalniških ladij. Veletrdnjave «B 29», ki bodo opremljene z aparati, ki bodo zaznamovali prisotnost radioaktivnosti, bodo sledile od blizu in nadzorovale vsako minuto za dobo več un po eksploziji «oblak smrti». Te veletrdnjave, ki lahko ostanejo v zraku več kot 24 ur, bodo imele ukaz, da zaznamujejo nevarnost vsakokrat, ko bo to potrebno.

Dopisniki, ki so prej vztrajali na tem, da bi se kolikor mogoče približali kraju eksplozije čez določeno mejo 20 km, so po konferenci dejali častnikom, da je ta razdalja morda premajhna. Letalski promet v bližini kraja eksplozije bo pomnožen s skupino bombnih letal brez pilota, ki jih bodo vodile iz daljave leteče veletrdnjave in ta bombna letala bodo hitro letela skozi oblak smrti, ki ga bo povzročila eksplozija.

Načrt predvideva, da bo pol urepo eksploziji letelo nad ciljem mornariško vojno letalo v visini 700 metrov, ki se bo naglo spustilo do višine 150 metrov in vzelo podatke o radioaktivnosti.

Veletrdnjava, ki bo ponesla atomsko bombo z otoka Kwajaleina, bo odletela kmalu po zori proti Bikinskemu otočju, ki je oddaljeno več kot 320 km. Napravila bo 3 poizkusne kroge nad ladjo «Nevada», ki bo predstavljala cilj in ki je prepleskana z belo in oranžno barvo ter je zasidrana točno v sredi drugih 72 ladij. Bombo bo letalo odvrglo v 4. krožnem poletu.

Storili bodo mnogo varnostnih ukrepov, preden se bodo vrnili na zadeto področje, ker izvedenci podčrtujejo, da eksplozija lahko vsebuje mnogo ugank.

Ameriško mornarisko ministrstvo je javilo, da je odmet atomske bombe nad atolskim otočjem Bikini začasno določen za 23.30 uro v nedeljo in to na podlagi meteoroloških porocil, ki predvidevajo za takrat precej ugodne atmosferske pogoje.

Vojaški izvedenec v meteorologiji je izjavil, da bi prva atomska bomba, ki jo bodo izpustili v nedeljo med poizkusi na področju Bikinskih otokov, lahko povzročila hud tajfun na področju, ki bi obsegalo 1600 km na Pacifiku v smeri Filipinov. Izvedenec je vseeno priznal, da je ta možnost ena izmed «ugank» prihodnjega poizkusa.

Poveljnik Norman Myrick je izjavil dopisnikom, da so Bikinski otoki, ki so del Marshallskega otočja, zgodovinski kraj, kjer izvirajo tajfuni in da izvedenci upoštevajo možnost, da bi atomska eksplozija lahko delovala kot «generator».

PRVI POIZKUS

V zvezi s poizkusi s pristnimi atomskimi bombami, ki jih bodo odvrgli proti ladjam, ki so zasidrane v bližini otožja Bikini, 1. julija, so včeraj odvrgli za preizkušnjo navidezno atomsko bombo.

V oddaljenosti 16 km, s krova ladje «Mount Kinley», ki nosi znake admirala W. P. Blandyja, ki mu je poverjeno najvišje vodstvo nad temi poizkusi, so opazili eksplozijo navidezne atomske bombe nad oklepnico «Nevada».

Kaznovanje Čečenov

Dodiščine v ZSSR

Moskva, 28. junija

Tajnik predsedstva Vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze Bugharov je, ko je govoril o zakonu za razveljavljenje avtonomne sovjetske socialistične republike Čečenske in preureditev samoupravne sovjetske socialistične krimske republike v eno področje, poudaril, da so se v teku vojne, ko so narodi Sovjetske zveze hrabro in častno branili čast in neodvisnost svoje domovine v boju proti nemškemu napadalcu, mnogi Čečeni in Tatari s Krima združili po vzpodbudi nemških agentov v prostovoljne formacije, ki so jih sestavili Nemci in se pridružili nemškim četam ter se bojevali proti Rdeči armadi. Držeč se nemških smernic so tvorili sabotarske skupine in se borili za hrbtom Sovjetov.

Sovjetski Vrhovni sovjet je zato odločil, da odobri razveljavljenje samoupravne čečenske republike ter preureditev krimske republike v eno področje. Nato je Vrhovni sovjet po nasvetu poročevalca odobril dekret, ki se nanaša na izboljšanje civilnega zakonika Sovjetske zveze v pogledu dednih pravic. Odslej naprej niso zakonski nasledniki le otroci, vnuki in pravnuki, mož in žena, za delo nesposobni, ki jih je vzdrževal lastnik najmanj eno leto, temveč v primeru, da ni dedičev ali pa če se odpovedo dedščini, so pravni nasledniki starši, ki so fizično nesposobni za delo, če pa teh ni, bratje in sestre pokojnika. V pogledu naslednikov v oporoki je Vrhovni sovjet določil v popravilo prej veljavnega zakonika, da more vsak državljan, če ni zakonskih naslednikov, zapustiti z oporoko svoje imetje kateri koli osebi.

Vse te popravke so dodali členom, ki se nanašajo na sovjetski civilni zakonik.

ORGANIZIRALI BODO MASOVNE DEMONSTRACIJE

London, 28. junija

Moskovska radijska postaja poroča, da je glavni tajnik svetovne sindikalne zveze Louis Saillant izjavil, da se je odbor zveze odločil organizirati po vseh državah sveta masovne demonstracije proti Francovemu režimu v obdobju med 18. julijem in 15. avgustom.

RACIONIRANJE KRUHA V ANGLIJI

London, 28. junija

Racioniranje kruha in moke v Veliki Britaniji bodo pričeli 21. julija.

Minister za prehrano John Strachey je v spodnji zbornici objavil sklep vlade, da bo dnevni obrok kruha za odrasle 255 g; ročni delavci bodo prejemali 425 g kruha na dan, nameščenke in ročne delavke 310 g. Mladina od 11. do 18 let bo prejemala 330 g, otroci od 5 do 11 let 225 g, otroci od 1 do 5 let 115 g ter otroci izpod enega leta 55 g.

Strachey je izjavil, da vlada ne bi mogla nadaljevati s svojim delom, če ne bi izvedla racioniranja kruha in bi tvegala, da bi pustila prebivalstvo brez kruha.

Vodja opozocije Winston Churchill je kritiziral objavo vlade. Ko jo je označil kot «eno izmed najslabših objav, ki jih je kdaj slišal v spodnji zbornici v mirnem času», je dejal, da parlamentu niso predložili nikakih številk v opravičilo tega «izrednega ukrepa». Vprašal je: «Kakšen prihranek nameravate doseči iz tega racioniranja kruha, ki ga doslej še nikoli nismo poznali, tudi ne v najtemnejših dnevih podmorniške vojne?»

Dr. IVANIŠEVIČ - VELEPOSLANIK

Washington, 28. junija

Argentinska vlada javlja, da so Združene države dale svoj pristanek k imenovanju dr. Oskarja Ivaniševiča za argentinskega veleposlanika v Washingtonu.

Dr. Ivanišević je ugleden zdravnik v Buenos Airesu in profesor na medicinski fakulteti. Je potomec dalmatinskih staršev. Znan je kot osebni prijatelj diktatorja Perona ter eden izmed redkih intelektualcev, ki so Perona podpirali že od vsega začetka.

Lokomotive za Jugoslavijo

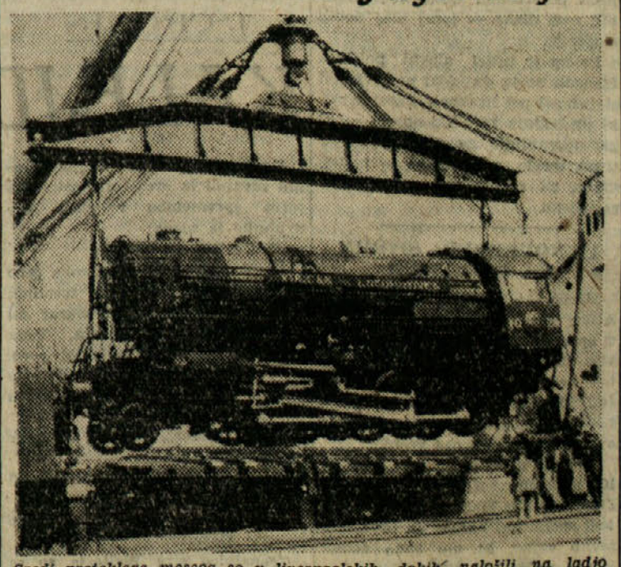

Sredi preteklega meseca so v liverpoolskih dokih naložili na ladjo «Empire Wallace» 30 v Britaniji izdelanih lokomotiv in tenderjev za Jugoslavijo. Vsaka lokomotiva s tenderjem tehta 104 tone. Prva pošiljka lokomotiv je del skupnega jugoslovanskega naročila lokomotiv v Britaniji, ki znaša 120 strojev. Pod pokroviteljstvom ustanove UNRRA jih bodo prepeljali v Trst, odkoder bodo odposlane v Jugoslavijo. Slika kaže nakladanje enega izmed strojev v Gladstonovem doku v Liverpoolu.

MOŽA, KI BOSTA PRIŠLA V ZGODOVINO

IZ ŽIVLJENJA ATTLEEJA IN TRUMANA

Oba moža sta vsak na svoj način začela veliko in odgovorno delo

Čudovita je pot javnih delavcev; težka in dolga, dostikrat prijetna, mnogokrat neprijetna, a v vsakem primeru odgovorna. To velja posebno za politične voditelje, ki jim je zaupana usoda svojih sodržavljanov, usoda tistih, ki so jim izročili v roke oblast. Od njih vodstva zavisi nemalokrat usoda naroda, države in celo sveta.

Mnogo znamenitih osebnosti imamo v zgodovini. Vsaka je zapustila svoji dobi svoj pečat, vsaka ima ocenjeno delo po tem, kar je napravila v življenju dobrega ali slabega. V našem članku ne bomo posegali v zgodovino, ampak bomo prikazali dvoje znamenitih osebnosti iz sedanjega sodobnega življenja: orisali bomo življenje in delo Clementa Attleeja, ministrskega predsednika Velike Britanije in Harryja Trumana, predsednika ameriških Združenih držav. Obema je skupno, da sta naslednika dveh izredno sposobnih in slovečih mož, in sicer Winstona Churchilla in Franklina Roosevelta.

Mogoče se bosta zdela našim čitateljem oba nova voditelja malo vsakdanja in nepomembna. Nobeden izmed obeh ni velik govornik; nista niti značilni pojavi, niti ne ustvarjata na zunaj videza pomembnih osebnosti. Toda oba moža sta vsak na svoj način začela svoje veliko in odgovorno delo s pogumom, iznajdljivostjo in pridnostjo.

CLEMENT ATTLEE

Sedanji britanski ministrski predsednik Clement Attlee je star 63 let in ima zunanji videz kakor običajni človek srednjega sloja; je srednje postave, plešast, s temnimi inteligentnimi očmi, ki so edina stvar, ki zbuja človeku pozornost. Včasi mislijo ljudje, da je po poklicu delavec, in sicer zaradi tega, ker je vodja delavske stranke — laburistov. Toda temu ni tako. Clement Attlee je sin pravnika ter so ga vzgajali v eni izmed najbolj slovečih angleških javnih šol: v «Haileyburyskem Colledgeu». Iz Haileyburyja je odšel na Oxfordsko univerzo, kjer je študiral moderno zgodovino. Kesneje je presedlal na pravo in ga tudi dokončal, nakar je nastopil službo leta 1905 na londonskem sodišču Inner Temple.

Že v tej dobi se je mladi Attlee zanimal za življenjske in delovne pogoje siromašnih slojev. Leta 1907 je odšel in se nastanil v najubožnejši londonski četrti East End. Kar je videl, ga je prizadelo tako globoko, da je opustil svojo pravniško kariero in se odločil, da bo namenil vse svoje življenje socialnemu delu med najrevnejšimi in najbednejšimi. Od leta 1909 do l. 1914 ko je vstopil v angleško armado v prvi svetovni vojni, je deloval v londonskem East Endu med posebno bednimi prebivalci pristaniškega Londona v naselju Limehouse (izgovori: lajmhaus). V tem času se je pridružil delavski stranki - laburistom in se začel udejstvovati s propagandnim delom.

Vojno leto 1914 je prekinilo njegovo delo, enako, kot delo večine Angležev. Služil je v South Lancashire polku in se je bojeval na Gallipolskem bojišču; v Mesopotamiji je bil ranjen, pozneje pa se je bojeval v Franciji; iz armade je bil odpuščen leta 1919 s činom majorja. Takoj po demobilizaciji se je vrnil k svojemu socialnemu delu; bil je izvoljen za laburističnega župana v londonskem predmestju Stepney. Tri leta kesneje je že kandidiral za poslanca v parlamentu, in sicer kot zastopnik naselja Limehouse v Stepneyskem predmestju. Bil je izvoljen in je zasedel poslansko mesto v spodnji zbornici angleškega parlamenta.

Ramey MacDonald, tedanji ministrski predsednik v laburistični vladi, je imenoval Attleeja za svojega osebnega tajnika v parlamentu in leto kesneje za podtajnika v vojnem ministrstvu. V razgibanem obdobju med 1923 in 1940 je delavska stranka dvakrat izgubila oblast, toda Attlee je kljub temu obdržal svoje mesto v parlamentu. Kadar je bila na vladi njegova stranka, je Attlee zavzemal razna ministrska mesta; če pa so bili na vladi konservativci, je koristno deloval za opozicijo.

Ob začetku vojne l. 1939 je bil Attlee voditelj laburistične stranke in voditelj opozicije v angleškem parlamentu. Na tem mestu je ostal do kritičnega poletja, ko je Churchill postal ministrski predsednik in je pozval laburistično stranko, naj opusti strankarsko politiko, dokler ne bo minila smrtna nevarnost, ki je pretila Angliji. Churchill je pozval Attleeja, da mu pomaga sestaviti novo vlado, ki je nato obstojala vse do konca vojne z Nemčijo. Attlee je dobil mesto v vojnem kabinetu. Bil je najprej minister kraljevega pečata, minister za dominione, nato lord prezident ministrskega sveta in tudi Deputy Leader v spodnji zbornici in končno je l. 1942 postal ministrski podpredsednik.

Julija 1945 so bila v Britaniji po štirinajstih letih prve splošne volitve. V času volitev sta bila Churchill in Attlee v Potsdamu na konferenci «Treh velikih». Volivni rezultati so pokazali nepričakovano večino za laburiste. 26. julija je angleški kralj poveril sestavo vlade Clementu Attleeju. Dva dni po sestavi vlade se je Attlee vrnil v Potsdam, toda to pot brez Churchilla. Attlee je postal ministrski predsednik.

Minilo je še približno eno leto, odkar je Attlee na tem položaju. Vodil je svojo deželo v izredno težavnih mesecih prehoda iz vojne v mir. V Angliji mora voditi boj s pomanjkanjem hrane, obleke, kuriva, delovne sile in stanovanj. Svetu so grozili mednarodni problemi, ki niso bili manjši od onih med vojno. V istem času je moral uresničiti načrte svoje vlade glede nacionalizacije nekaterih angleških industrij.

Treba je bilo premagati marsikatero težavo, zakaj v demokratskih državah je treba ljudi prepričati o tem, da imaš prav. Včasi je treba odgovoriti na najbolj neprijetna vprašanja, ki jih stavi opozicija. Marsikdaj bi bilo bolj prikladno obdržati kakšne podatke o razvoju zase, toda v demokraciji to ni pravi način. Ljudje v demokraciji hočejo biti o vsem obveščeni in prepričani, da ravna njihova vlada pravilno. Attlee ima pred seboj velikanske naloge, ki jih mora reševati javno, - pred vsem angleškim narodom. To, da mu Angleži še vedno zaupajo svojo usodo, dokazuje, da je spreten, pošten in zaupanja vreden.

HARRY TRUMAN

Nič manjših problemov kakor jih je našel v Angliji Attlee, ni našel ob prevzemu svojega odgovornega mesta v Združenih državah Harry Truman. V tej širni deželi z milijoni prebivalcev vseh ras, izvorov in ver, ima vsak prebivalec svoj glas v vladi. Treba je močnega in pametnega moža, da vse te glasove prepriča in pregovori.

Ko je leta 1945 nenadoma umrl predsednik Roosevelt, mu je po ustavnem zakonu sledil Truman. Njegovo ime izven Amerike ni bilo znano. Ob prevzemu predsedniškega mesta smo videli fotografije majhnega, čokatega moža. Čitali smo, da je bil star 62 let, da je študiral gimnazijo in pravo v Kansas Cityju in da je imel celo vrsto zaposlitev.

Začel je, ko je bil 17 let star, pri časniku «Kansas City Star». Po enem letu je postal nameščenec pri neki železniški družbi; tudi tu mu je zadostovalo eno leto, nakar je bil zaposlen tri leta pri National Bank of Commerce in Union National Bank. Nato je opustil vse poklice ter je odšel na rodbinsko posestvo, kjer bi gotovo ostal kot poljedelec, če se ne bi leta 1917 med prvo svetovno vojno javil kot prostovoljec v armado Združenih držav. Vojake je služil v ameriški Expéditionary Force v Franciji; iz vojske je bil odpuščen leta 1919 kot major.

Spet se je začel baviti s pravom in leta 1922 je postal sodnik pri Jackson County Court. Tu je ostal do leta 1934, ko je bil izvoljen v senat Združenih držav; ponovno je bil izvoljen leta 1944. Deloval je kot predsednik posebne komisije za preučevanje načrta narodne obrambe. V novembru 1944 leta je bil izvoljen za podpredsednika Združenih držav.

Nenadna smrt predsednika Roosevelta v aprilu 1945 je postavila Trumana na odgovorno mesto predsednika Združenih držav. Ob prilki, ko je postal predsednik, je izjavil, da ima občutek «kot, da bi se nanj zvrnil voz sena». Trumanova odlika je namreč ta, da nima napačnega ponosa ali občutka svoje pomembnosti. Je predvsem čuteč in misleč človek iz naroda, ki se je s težkim delom svojih rok in možgan povzpel do enega izmed najvačnejših položajev na svetu.

V dobi svojega sedanjega službovanja je moral sprejeti obilo kritik, brc, pohval, laskanja in obrekovanja. Vse to ga ni ganilo. Šel je po poti, ki se mu je zdela pravilna ter se je bojeval z vsemi težavami, ki so se pojavile, mirno in z dobro voljo.

Zdaj, ki gleda ves svet na Ameriko, ne samo kot na vir materialnih dobrin, ampak tudi zato, da bi dobil od nje novih pobud, novih nad in zaupanja, nam mora biti v zadoščenje, da je njen predsednik Truman - zanesljiv in trden kot skala ter resničen demokrat.

Izgube britanske vojske med zadnjo vojno

Vlada Velike Britanije je objavila «Belo knjigo» s številkami o mobiliziranih osebah in izgubami britanskih oboroženih sil med zadnjo vojno. Prikazane številke veljajo za vso dobo bojevanja, in sicer od 3. septembra 1939 pa do 14. avgusta 1945.

Med vojno je bilo ubitih 357.116 britanskih državljanov — tretjina od števila padlih v vojni med leti 1914 in 1918. Iz tega skupnega števila je pripadalo 264.443 oseb k oboroženim silam. 60.595 civilistom, 30.248 k trgovski mornarici in ribiškim ladjam, 1.206 k ozemeljski obrambi in 624 k ženski pomožni službi. Skupno število ranjencev je znašalo med vso vojno 396.267.

Med vojno je služilo v oboroženih silah 5,896.000 mož. Sedem od desetih mož rojenih med letom 1915 in 1927 je bilo pri vojakih in ena od devetih žensk rojenih v tem času je bila zaposlena pri pomožnih oddelkih v vojaški službi.

Od mož, ki so izgubili svoja življenja, jih je pripadalo 50.758 k mornarici, 144.079 h kopni vojski in 69.606 k letalskim silam. Med civilisti, ki so izgubili svoja življenja v teku sovražnih akcij je bilo 26.923 mož, 25.399 žena in 7.736 otrok pod 16 leti. 563 žrtev niso mogli identificirati.

V vojno ujetništvo pa prišlo 152.976 vojakov kopne vojske, 7.401 pomorščakov in 13.115 letalskega osebja.

Število ranjencev pri oboroženih silah je znašalo 277.077, pri civilistih pa 86.182.

Vpliv radarja na rast las

Med vojno so vojaki, ki so imeli opravka z radarjem, bili izpostavljeni močnemu vplivu posebnih in malo znanih ultrakratkih valov. Nekateri vojaki so se pritoževali, da bodo zaradi teh valov dobili alopecijo (to je bolezen, ki povzroča izgubo las). Drugi so se bali leucopenije (to je zamretja belih krvnih telesc). Toda večina izmed njih je govorila o sterilnosti. Nekateri so celo zahtevali svinčene obleke.

Zdravniki pa so vse te vojake potolažili, ker so delali poizkuse in zdaj izdali poročilo.

Poizkusne žrtve so bili morski prašički. Trinajst so jih spravili v majhne kletke in nanje namerili anteno radarskega oddajnika. Devet prašičkov so izpostavili neposrednemu vplivu radarskih žarkov. Štiri prašičke pa so zavarovali z bakrenimi ploščami. Skozi 50 dni je radar po tri ure na dan pošiljal 45 kilowattov 10 centimetrskih valov proti poizkusnim prašičkom. Izgubili niso dlake — torej niso dobili alopecije.

Potem je prišel glavni poizkus. Izkazalo se je, da radar ni povzročil sterilnosti pri živalicah. Torej žarki, ki jih oddaja radarski aparat — ki ga uporabljajo za gledanje skozi temo, meglo ali oblake — ni nevaren za osebje, ki je pri njem zaposleno.

11. NOVEMBER - SPOMIN NA OBE VOJNI

Ministrski predsednik Clement Attlee je v sredo v spodnji zbornici sporočil, da so s kraljevo odobritvijo sklenili, da bo počeši od letos nedelja pred 11. novembrom (ali 11. ali 12. november, če bo nedelja padla na ta dva dneva) spominski dan za obe vojni.

To leto pade spominski dan na 10. november. Tega dne bo kralj Jurij v White Hallu v Londonu odkril spominski kamen na prvo svetovno vojno, ki mu bodo dodali letnici «1939-1945».

Potresni sunek na južnem delu Novega Zelanda, ki je povzročil veliko škodo, so zabeležili tudi na področju Dunedina, ki leži bolj na jugu. Po dospelih vesteh sunek ni bi močen.

Češki uvoz železne rude

Velik uvoz surovin, predvsem kovinskih rud, dokazuje gospodarsko uravnovešenost češkoslovaške republike in povečanje proizvodnje češkoslovaških industrijskih podjetij. Samo v tretjem tednu meseca maja je Češkoslovaška uvozila iz Eisenreza v Avstriji 13 vlakov s 456 vagoni železne rude, iz Madžarske 1 vagon aluminija, iz Jugoslavije 376 vagonov, skupno 5.514 ton pirita in iz Sovjetske zveze 260 ton železne rude za tovarne v Moravski Ostravi in 89 vagonov, skupno 1.758 ton različnih rud za železarne in jeklarne v Trincu v Tešinu.

Po odredbi notranjega ministra so izdali ukaz, po katerem morajo zapreti vse igralnice v Italiji. Minister je izjavil, da bodo policijski organi vršili najstrožje nadzorstvo zaradi morebitne obnovitve aktivnosti igralnic.

KULTURA

Šostakovičeva 9. simfonija

V Združenih državah bodo prvič izvajali deveto simfonijo Dimitrija Sostakoviča na festivalu, ki bo danes v Tanglewoodu v Massachusetsu z enakimi proslavami kot pred vojno.

Simfonijo slovitega sovjetskega skladatelja bo dirigiral dirigent simfoničnega orkestra v Bostonu Sergej Kussewitzky, ki jo je vključil v spored festivala, takoj ko je izvedel, da je dospela partitura simfonije, posneta na mikrofilm, v New York.

Dr. Kussewitzky je rekel, da je simfonija v E molu, nasprotno od sedme in osme Šostakovičeve simfonije, kratka, lahkotna in vesela. Simfonija traja 25 minut ter jo je skladatelj skomponiral v vili v Komposesu blizu kraja Ivasovo v Sovjetski zvezi. Sovjetski glasbeni krogi so ugotovili, da vsebuje klasične težnje z muzikalnimi izrazi in prehodi, ki spominjajo na dobo Haydena.

Praški glasbeni festival

Za časa nacistične okupacije Češkoslovaške so Čehi poslušali večinoma dela Bacha, Beethovena in Wagnerja. Nemci so seveda prepovedali predvajanje sodobnih ameriških, ruskih, angleških in francoskih del.

Češka vlade je zdaj z denarnimi podporami omogočila štiridesetdnevni mednarodni glasbeni festival ob priliki 50 letnice češkega filharmoničnega orkestra. Izvajali so sodobno ameriško, rusko, francosko in angleško glasbo.

Ameriško glasbeno življenje je zastopal 27 letni dirigent Leonard Bernstein. Predvajali so dela ameriških skladateljev Aarona Coplanda, Williama Schumana in Samuela Barberja, toda najbolj je Čehom ugajal George Gershwin s svojo «Rhapsody in Blue».

GOSPODARSTVO

V angleški spodnji zbornici so objavili, da je bil dosežen sporazum za dobavo 336 tisoč ton žita Indiji v tekočem mesecu. V juliju bodo poslali v Indijo 100.000 ton žita iz Avstralije, nadaljnje količine pa iz Severne in Južne Amerike. Podtajnik za Indijo je izjavil, da je prehranjevalni položaj v Indiji še vedno negotov, toda upajo, da bodo z razpoložljivimi količinami hrane uspeli obdržati redno razdeljevanje živil do avgusta.

Iz Washingtona javljajo, da se bodo v kratkem začela sovjetsko — ameriška trgovinska pogajanja. V Moskvo sta že odpotovala dva člana mednarodnega trgovinskega oddelka ameriškega ministrstva za trgovino in bosta s Sovjeti razpravljala o utrditvi trgovskih izmenjav med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo. Ameriški minister za trgovino je dejal, da bo sovjetski obnovitveni načrt dobro tržišče za ameriške naprave in tehnike, ki so že pred vojno našli v Sovjetski zvezi obširno možnosti udejstvovanja in zaposlitve. Sovjetske dobave Združenim državam bodo obsegale predvsem filme, platno, dišave, papir, les in obrtniške proizvode.

Velika Britanija je izvedla načrt za preureditev industrije iz vojnega stanja v mirnodobno, kar ji je uspelo z veliko lahkoto in hitrostjo, ki sta presegli vsako pričakovanje.

IZ SLOVENIJE

V soboto in nedeljo 15. in 16. junija so bile v Zagrebu izbirne tekme v orodni telovadbi za sestavo telovadne vrste, ki bo zastopala Jugoslavijo na I. Balkaniadi v Sofiji v dneh 8. in 9. julija 1946. Med moškimi je največ točk dosegel Vadnov Jože iz Ljubljane, med ženskami pa Pribošek Ančka iz Ljubljane.

Zakon o splošni državni kontroli je uvedel zvezne kontrolne komisije ljudskih republik in v okrožnih inspektoratih kontrolne organe s širokimi pooblastili, ki imajo nalogo podpirati organe državne uprave v tem, da izboljšajo in izpopolnijo svojo organizacijo, uporabljajo boljše delovne in poslovne metode in da nadzirajo delo ustanov in podjetij, ki morajo imeti pravilne odnose do državljanov. Na podlagi tega zakona so izdali pravilnik o ustanovitvi in delu posebnih uradov za pritožbe in predloge pri kontrolnih komisijah. Vsak državljan in vsaka ustanova ali organizacija bo imela pravico vlagati pri uradu pritožbe o zapaženih nepravilnostih in nezakonitostih pri delu organov državne uprave, ustanov, podjetij, organizacij in uradnih oseb in dajati predloge za boljše in pravilnejše poslovanje.

Sadjarska in vinarska zadruga «Belsad» v Črnomlju je nedavno pričela graditi zadružno tovarno za predelavo sadja, izdelavo sadnih sokov, marmelade in sadnih konzerv. Tovarna bo za vso Belo Krajino velikega pomena, ker ji bo bistveno olajšala vnovčevanje sadnega pridelka. Gradbene stroške bodo deloma krili z zadružnimi deleži, sovanja ter o nalogah stenskih čadeloma s prostovoljnim in brezplačnim delom ter s posojilom. Stroje za predelavo sadja je dalo na razpolago ministrstvo za industrijo in rudarstvo vlade LRS. Tovarno bodo zgradili v dveh etapah. Prvi del tovarne bodo dogradili do letošnje jeseni, tako da bo tovarna lahko predelovala že letošnji sadni pridelek.

Takoj po obnovitvi svojega delovanja po končani vojni je potovalno podjetje «Putnik» postalo s soudeležbo državnih ustanov na osnovni glavnici državno podjetje za promet potnikov in turistov. Zadal si je naloge, ki se bistveno razlikujejo od onih, ki jih je imel v stari državi. Po pisanju «Slovenskega pročevalca» je «Putnik» postal ustanova, ki je resnično v službi ljudstva in ki se je lahko posluži vsak delovni človek. Zainteresiral bo za potovanje široke ljudske množice, jim na ta način odpri pogled po domovini in jim nudil ceneno in pošteno razvedrilo.

TRST

IZ RAZPRAVNIH DVORAN

Urednik "Primorskega dnevnika" pred zavezniškim vojaškim sodiščem

Včeraj dopoldne se je začela pred Zavezniškim vojaškim sodiščem, ki mu predseduje major F. C. Bayliss, razprava proti odgovornemu uredniku «Primorskega dnevnika» Dušanu Hreščaku, obtoženemu, da je v istem listu objavil članek, «ki naj bi hujskal in vznemirjal prebivalstvo». Pet prič je na včerajšnji razpravi zanikalo obtožbe v objavljenem članku 4. junija, po katerega poročilu, naj bi člani FSS bičali in brutalno ravnali s piscem članka.

Hreščak je izjavil, da ni kriv. Imenovani članek, ki naj bi ga bil napisal Čadež Srečko, katerega osebni podatki so neznani, je obtoževal člane FSS, da so ga v uradu v Krminu, kjer naj bi bila posebna «soba» z bici in mučilnim orožjem, pretepali. Čadeža je aretirala 10. maja policija Julijske krajine, ker je bil brez osebnih dokumentov.

V članku, ki naj bi ga napisal Čadež, je ta poročal, da ga je policija skušala prisiliti k priznanju, da je dal zavezniško osebno izkaznico neki tretji osebi, ki je potovala v Jugoslavijo.

Obtožba je porabila večino dneva za zaslišavanje prič, treh članov civilne policije Julijske krajine, ki so izjavili, da imenovane mučilne sobe ni, da Čadeža niso tepli in da FSS nima navade pri zaslišavanju uporabljati sile. Branilec odvetnik Angelo Kukanja do zdaj ni uspel, da bi bistveno pobil obtožbo, kljub ponovnim poizkusom, da bi spravil priče v protislovja.

Prva priča je bil šef tiskovnega urada AIS Albert Harari, ki ima nalogo tolmačiti določbe Zavezniške vojaške uprave o tisku. Izjavil je, da je kmalu po objavi članka v «Primorskemu dnevniku» stopil v stik z urednikom zaradi sestave pritožbe in odkritja pisca članka. Odgovorni urednik mu je obljubil, da mu bo predstavil pisca članka, česar pa ni storil.

Sodišče je preložilo dopoldansko zasedanje na peto uro popoldne. Dve obtežilni priči bodo zaslišali danes.

OBSODBA KOLABORACIONISTA

Včeraj dopoldne je sodilo izredno protno sodišče pobeglega Domenica Suffija, rojenega v Oreseri leta 1909, obtoženega, da je sodeloval pri milici, ki je bila pod nemškim vojaškim poveljstvom, da se je udeleževal očiščevalnih akcij v Istri in da je onečaščal partizanske grobove.

Sodišče je spoznalo obtoženca za krivega in ga je z upoštevanjem olajševalnih okoliščin obsodilo na 4 leta, 5 mesecev in 10 dni zapora.

Pred višjim zavezniškim sodiščem so včeraj obsodili 7 oseb, ki so jih našli v posesti 150 tisoč cigaret. Dva obtoženca sta bila obsojena na 3, eden pa na eno leto zapora. Razpravo proti navedenim osebam so pričeli torek.

Sodišču je predsedoval stotnik F. H. Leaning. Glavni obtoženec Plani je bil obtožen tudi podkupovanja, ker je ponudil nekemu članu mornariške policije 200.000 lir.

JULIJSKA KRAJINA

Križarka „Fargo" v tržaškem pristanišču

Trst, 28. junija

Včeraj popoldne ob 13.25 uri je pristala v tržaškem pristanišču lahka ameriška križarka «Fargo», admiralska ladja viceadmirala Bernharda H. Beiria, poveljnika ameriških pomorskih sil v Sredozemlju.

Križarko «Fargo» so splovili 25. februarja 1944 v New Jerseyju, v promet pa je bila izročena 9. decembra 1945. Je 12.000 tonska, dolga 180 metrov in 22 metrov široka. Turbine imajo moč 100.000 Ks, ladja lahko razvije hitrost 30 vozlov. Glavna oborožitev obstoji iz 12 šest palčnih topov, 12 pet palčnih topov in številnega protiletalskega orožja. Na krmi ima priprave za vzlet letal, ki jih nosi s seboj.

Od izročitve v promet je «Fargo» križarila med atlantskimi pomorskimi bazami ter južnoameriškimi in afriškimi pristanišči.

Streljanje na Opčinah

Opčine, 28. junija

Včeraj dopoldne je policija Julijske krajine preiskovala na Opčinah neki primer tatvine hrane; v bližini železniške postaje so začeli na agente streljati. Pozneje so aretirali nekega moža, ki je nosil strelno orožje.

Ko je pozneje policija poizkušala napraviti preiskavo v hiši aretiranega moža, kjer bi po domnevah mogli najti naloge ukradene hrane, se je začelo ponovno streljanje; policisti so odgovorili s streljanjem v zrak. Ko so vzpostavili red, je policija aretirala nekaj oseb, ki so imele strelno orožje.

Stavka in neredi v Pulju

Pulj, 28. junija

Včeraj ob 24. uri je bila končana stavka v Pulju. Demonstranti so se včeraj zvečer spopadli z nasprotnimi skupinami in v nadaljnjih prepirih je bilo nekaj oseb ranjenih.

Okrog 20. ure se je zbrala množica pred sedežem SIAU in je začela metati kamenje; posredovala je policija, ki je uporabila nekaj solzilnih bomb, da bi razpršila množico.

Policija je iz sedeža SIAU osvobodila in odpeljala s policijskim avtomobilom na prosto one, ki so se zaprli v poslopje.

POLICIJA STRELJALA NA TATVINE OSUMLJENE OSEBE

Sežana, 28. junija

V sredo v prvih jutranjih urah je policija v bližini sežanske železniške postaje streljala na skupino približno osmih oseb, ki so se sumljivo vedle. Policija je izjavila, da je v sredo kmalu po drugi uri vzbudila pozornost nekega civilista skupina treh avtomobilov, ki so stali v bližini železniške postaje. Ko se je približal avtomobilom, okoli katerih je stalo približno osem oseb, so se takoj ugasnile luči avtomobilov. Civilistu se je to zdelo sumljivo in je dogodek javil policiji Julijske krajine.

Ko je policija prišla na kraj dogodka, so osebe poizkušale zbežati. Policija je izjavila, da so agenti streljali v zrak in da je skupina odgovarjala na ogenj. Zaradi incidenta so aretirali štiri moške. Tri so zajeli agenti, četrti pa se je javil na policiji sam. Avtomobili so v rokah policije. Policija je včeraj zvečer izjavila, da ima eden izmed avtomobilov dvojno dno, pod katerim je predelan prostor, katerega bi lahko uporabili za skrivališče ukradenih stvari.

Izredno sodišče v Parizu je obsodilo na smrt pod giljotino 24 letno Michele Reboux, ker je leta 1944 ubila svojo mater. Dekle je mater najprej udarilo s steklenico, nato pa jo je s kuhinjskim nožem 14 krat zabodlo. Med zaslišanjem je obtoženka izjavila, da je pripadala njena mati francoski fašistični stranki in da jo je umorila iz političnih razlogov.

GORICA

«POLETNE NOROSTI 1946»

V soboto in nedeljo zvečer ob 20.30 uri bo Special Service predvajal v gledališču Verdi «Poletne norosti 1946»; igral bo milanski radijski orkester s sodelovanjem radijskih pevcev. Predstavi ob 20.30 uri sta za zavezniške vojake, v nedeljo ob 17.30 uri pa bo posebna predstava za civilno prebivalstvo.

SOL ZA ŽIVINO IN UMETNA GNOJILA

Kmetijska zadruga v Gorici sporoča, da ima na razpolago določeni količino živinske krmilne (rdeče) soli v svojih skladiščih v Gorici, Krminu, Gradiški in Romansu. Za nabavo krmilne soli niso potrebne nakaznice in jo vsakdo lahki dobi v poljubnih količinah.

Ista zadruga je prejela tudi večjo količino umetnih gnojil (apneni dušik, solitar in superfosfat). Prodaja je prosta.

ARETACIJA

Včeraj je policija prijela 30 letnega Vincenza Traina in Neaplja, ker je pri njem našla 44 zavojčkov ameriških cigaret, ene hlače in eno srajco zavezniškega izvora.

NESREČI

Umberto Pippo, doma iz Cavazza, ki začasno biva v Gorici, je delal na strehi neke drvarnice, s katere je tako nesrečno padel, da se je močno poškodoval in ranil ter so ga morali prepeljati v civilno bolnišnico.

— Petletni Enrico Baseggio, ki je prišel na počitnice k svojim starim starsem v Volče, je hotel po lestvi splezati na senik, toda spodrsnilo mu je ter je padel. Morali so ga odpeljati v bolnišnico.

ZALOSTNA NAJDBA

V nedeljo dopoldne so ob 10.30 našli v vodi v bližini Sesljana truplo utopljenca. Ugotovili so, da gre za Enrica Sina iz Gorice. Truplo so prepeljali v goriško mrtvašnico.

PULJ

NAJBA OROŽJA

Včeraj je policija Julijske krajine našla na nekem avtomobilu, ki ga je ustavila v okolici Pulja, več strojnic, pušk, svetlobnih raket in municije; orožje je bilo skrito pod senom.

Policija je aretirala tri osebe.

RADIO TRST I
263,2 m - 1140 kc

Petek, 28. junija

17.30, glas Londona; 18, radijski razgovori; 18.15 za vsakega nekaj; 19, glas Amerike; 19.15, iz Wagnerjevih oper; 19.35, angleška ura; 20.15 ital. vesti; 20.30 galerija glasbe; 20.45, obnova sveta; 21.15, tržaški kvartet; 21.50, radijska igra; 22.30, radio dancing; 23. ital. vesti; 23.15, nočno zabavišče; 24, zaključek.

RADIO TRST II
411 m - 731 kc

Petek, 28. junija

17.30 pestra glasba; 18 zdravniško predavanje; 18.15 radijska univerza; 18.30 ljudska glasbena ura; 19 BBC v slovenščini; 19.15 komorna glasba; 19.45 napoved časa - slov. vesti; 20 NBC v srbohrvaščini; 20.15 ital. vesti; 20.30 glasbena razstava; 20.45 predavanje; 21 zaključek.

Sobota, 29. junija

7. slov. vesti; 7.15, koledar; 7.20, pestra glasba; 7.30, ital. vesti; 7.45 pestra glasba; 8. zaključek; 12 simfonična glasba; 12.30, pestra glasba; 12.45 napoved časa - slov. vesti; 13, ital. vesti; 13.15: sportna poročila; 13.30, iz liričnih oper; 14, pregled vesti - čitanje sporeda; 14.05, predavanje: Mladinska prenočišča.

Čitajte „Glas zaveznikov"

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja I. L. S.

A. J. CRONIN 9.

KALEJDOSKOP

Ko se je z nervoznim gibom rame zdramil in svoje otrplosti, je s hitro spremembo v glasu kar bruhnilo iz njega:

«Želite kaj od mene?»

Barclay je spet vzel v roke pero in sir Walter se je za trenotek prestrašil, da ga bo še enkrat zaprl v baržun naslanjača. Toda Barclay je z roko potehtal pero, ga z nepričakovano vijudnostjo položil v srebrno peresnico in odločno dejal:

«Tale primer... St. 16... Tumor na možganih...»

«Da, torej?» je prisrčno vprašal sir Walter.

«Kdo bo operiral?» je suho vprašal Barclay.

Trepalnice sira Walterja so se namrščile. Kot da bi ga nekdo posvaril, je še enkrat začutil v sebi nekaj čudno šibkega. Toda njegova dostojanstvenost se je v svoji ošabnosti spet zbudila in ga je branila.

«Jaz, to je gotovo», je odgovoril in v njegovih besedah je bilo slišati pikro zasmehovanje. «Upam, da mi ne boste nasprotovali.»

S kretnjo, ki mu je bila v navadi in jo je Selby naravnost mrzil, si je Barclay s prsti počesal svoje črne lase; nato je zelo oprezno dejal: «Da vam povem resnico, me je Lyons prosil, naj jo osebno operiram. Mislil sem, da vam je znano. Prosil me je za uslugo.»

«Usluga! Seveda, seveda!» je vzkliknil Selby. «Potemtakem so zdaj zdravniki-praktikanti tisti, ki odločajo, kdo naj operira v moji kliniki.» Prav v tem trenotku se je ironija njegovih besed zmanjšala in kočno izginila. Besede sira Walterja so postale ostre in govoril je glasneje kot navadno.

«Neverjetno! Bodite vsaj toliko oprezni, da se držite disciplinel»

«To opreznost imam že tri leta», je popolnoma mirno odgovoril Barclay. «Odkar sem tu. Disciplina in vedno disciplina. Disciplina nas že kar duši. Kot da bi bilo mamilo, s katerim naj si umivamo roke, ali s katerim naj belimo stene. In s kakšnimi uspehi! Škoda...»

Tenka mreža žilic je na Selbyjevem obrazu kar odrevenela.

«Od kdaj pa imate pravico, da se pritožujete nad našimi rezultati?» je vprašal in se trudil, da ne bi zvisal glasu. «Ravnateljstvo je z mojim oddelkom popolnoma zadovoljno.»

«Seveda, ravnateljstvo... ki je pod vašim vplivom», je dejal Barclay. «Dobro veste, da vas izkoriščajo. In popolnoma nič ne vedo o moderni medicini.»

Nastal je dolg molk. Bleda rdečica je počasi oblila Selbyjeva lica. Na ulici se je oglasila avtomobilska hupa, zaslišali so ropot težkega tovornega avtomobila in odmev je gluho zazvenel v zraku; nato je utihnil. Barclay je gledal v prazno, vzel cigareto in jo prižgal. Cigareta tam, v tisti sobi, v tistem trenotku. To je bila žalitev, neopravičljiva žalitev. Selbyjeve ustnice so se tresle.

«Vaše vedenje je žaljivo», je zasopel. «Sramota je! Toda ne bojte se: vem, kaj se skriva v vaših besedah.»

«Mislite, da se hočem postaviti pred vami, eh?» je neobotavljaje se odgovoril Barclay. «Motite se. Stvar je mnogo bolj preprosta. Doslej sem pustil, da je vse potekalo kot navadno; toda dovolj. Prisostvovati temu, kar se dogaja, ne da bi kar koli mogel ukreniti proti temu! Videti, kako se oprijemate z nohti sistemov, ki so stari tisoč let in vse to v imenu neke prekleteje discipline... Torej, ne vzdržim več. Toda ne razumite me napačno. Hočete nadaljevati tako, vedno tako? Odšel bom proč!»

Megla je zagrnila možgane sira Walterja Selbyja. Bilo mu je, kot da bi sanjal. Tako govoriti z njim, Selbyjem! Nikoli, nikoli se ni pripetilo kaj takšnega. V megli je slišal svoje besede: «Ne bom vas več poslušal. Preveč je. Grem v operacijsko dvorano.»

«Ali boste tvegali?» je vzdihnil Barclay.

«Nameravam operirati jaz.» Obmolknil je za trenotek, nato se je opogumil in ironično dodal: «Še ste moj asistent. Če hočete, mi lahko pomagate.»

Barclay ni dovolil, da bi mislil, da ga je premagal. «Hvala», je dejal in skočil z mize, «prav rad. Primer me zelo zanima.»

Spogledala sta se. Nato je Selby, ne da bi dodal besedico, odšel v slačilnico. Barclay mu je sledil. St. 16 je od časa do časa zastokala še precej glasno: ni še bila popolnoma omamljena. Sir Walter je oblekel belo haljo; odločil se je, da se bo potrudil in da bo ostal miren. Barclay je slekel suknjič in telovnik, odvezal kravato, odpel ovratnik in zamišljeno sedel. Imel je živordeče naramnice. Ozke Selbyjeve ustnice so se stisnile. Ali je mogoče imeti malenkost dobrega okusa in dostojnosti?

«Izreden in edinstven primer», je zamrmral Barclay. «Mlad bolnik, poškodba na enem mestu, vsi pogoji, ki so potrebni za temeljit poseg...»

«Popolnoma sem poučen o naravi primera», je kratko rekel Selby. Spet se je zamislil.

«Hočem reči... V nekaterih primerih je edino možno sredstvo odstranitev pritiska» je nadaljeval Barclay. «Poizkus! Isto je, kot če bi prepustili bolnika samemu sebi. To je moje mnenje.»

Selby ni rekel ničesar. Ni bilo kaj reči. Nemo si je zavihal rokave, skupaj sta vstopila v operacijsko dvorano in se začela umivati v velikih porcelanastih umivalnikih. Bila je čudna, visoka dvorana, z gladkimi stenami, dostojanstvena in tako razgreta, da je bilo kar soparno. Ledenomrzla, prosojna svetloba se je vsipala skozi dvojno stekleno steno; nenavadna opalna luč, ki je v tem motnem sivem februarskem jutru dala predmetom ne več zemeljski, ampak nekak eterični videz. Ob nasprotni steni je stala vrsta sterilizatorjev, iz katerih se je kadilo in na dolgih steklenih policah so se svetlikali mrzli instrumenti. Ni bilo kotov in da bi preprečili nabiranje prahu so ob stiku sten in poda namestili izbočene ploščice. V sredini dvorane je stala velika kovinska blesteča naprava, polna koles, vzvodov in ploskev; poleg je bila zdravniška miza, premični steber za namakanje, spet druga mizica, na kateri je bilo vse polno majhnih stekleničic, napolnjenih z barvanimi tekočinami — rumene, rdečkaste, zelene in modre — pa še ena mizica, na kateri so bili razloženi kirurgični inštrumenti, posode raznih oblik in stekleni stoček. S stropa je visela komplicirana luč, brez vsakega izraza, kot da bi bilo veliko slepo otožno o